

Večernik

Leto IV. (XI.), šte. 99

Maribor, petek 2. maja 1930

»JUTRA«

Izjava razun nedelje in praznikov vsak dan ob 16. uri
Račun pri poštnem čeku zav. v Ljubljani št. 11409
Vredn. mesečno, prejemani v upravi ali po pošti 10 Din, dostavljen na dom pa 12 Din

Telefon:
Uredn. 2440 Uprava 2455

Uredništvo in uprava: Maribor, Aleksandrova cesta št. 13
Oglaš po tarifu
Oglaš sprejema tudi oglašni oddelček »Jutra« v Ljubljani, Prešernova ulica št. 4

Beograjski proces

ZASLIŠEVANJE GLAVNIH TREH OBTOŽENCEV KONČALO. — TUDI DANEŠ ZASLIŠANI OBTOŽENCI ZANIKAJO VSAKO KRIVDO.

BEOGRAD, 2. maja. Včeraj in danes se je pred državnim sodiščem za zaščito države nadaljevalo zasliševanje obtožencev v terorističnem procesu. Tretji obtoženec, Martin Franaček je dosledno zanikal vsako krivdo in vztrajal pri svojih prejšnjih izpovedbah.

Nato je predsednik poklical 19letnega trgovskega pomočnika Ljubomira Kremzira, suhega, bolehnega mladeniča, ki je obtožen zadi soudeležbe pri teroristični organizaciji. Kremzir zanika vse obdolžitve in izjavlja, da soobtožencev niti ne pozna. Za politiko se ni nikdar zanimal in zato tudi ne more biti govora o kakem vmešavanju v politiko. Revolverja še nikdar v življenju ni imel v rokah. Trdovratno tudi taji, da bi kedaj ranil Bernardića v gostilni v Mokoš. Bil je sicer tamkaj, vendar ni imel nikakih razgovorov. Svoje prejšnje

izjave je podal na policiji samo zato, da je imel potem mir pred policijo.

Sledilo je zasliševanje 19letnega livarja Ivana Matekovića, ki mu obtožnica očita, da je v družbi Paverja streljal na artiljerijskega kapetana Kaledina. Obtoženec zanika vsako krivdo in pravi, da je za stvar, radi katere je obtožen, zvedel šele na policiji.

Kot tretji je bil davi zaslišan Ivan Pavér, ki je prvotno vse tajil, pozneje pa priznal, da je bil na straži ravno v trenutku, ko je Mateković streljal na kapetana Kaledina. Sicer pa ni vedel, za kaj je pravzaprav šlo in mu tudi ni bilo znano, kdo je streljal. Pri konfrontaciji z Matekovićem je ta odločno vse tajil.

Razprava se bo nadaljevala jutri. Kot prihodnji obtoženec bo zaslišan Ban.

no), Balkovićeva (Karolina) Formanekova (tihotapec) in Nikola-jević (drugi tihotapec) so vsak po svoji moči doprinesli do ubranosti celote. Obisk je bil izredno dober.

Sinoči so Beograjčani igrali za abonente; zaradi zmede, ki je nastala vsled časopisnih objav repertoarja, pa obisk ni bil najboljši. Igrali so »Španskega slavčka« komponista Leona Falla (libreto od Schauzerja in Welischja). Režiral je g. Stevo Dobrić, dirigiral g. Srbulj, vendar z malo manjšim uspehom kakor v sredo. Tudi »Španski slavček« je moderna opereta, ima pa mnogo prijetne in ubrane pestrosti in je tudi muzikalno zanimiva, posebno v prvem dejanju.

Glavno partijo, Dolores Belamor »španskega slavčka«, je zopet pela gđc. Komarovska z nje lastno toplino in eleganco, le mestoma bi bila morala biti bolj igralsko prepričevalna, posebno v zaključni sceni tretjega dejanja. Bolj kakor v »Carjeviču« nas je ogrel g. Gorski v vlogi Leandra. V splošnem pa je izredno muzikalčen in zaokrožen. Igralsko izvrsten in sijajno tipiziran je bil don Ramon g. Trbuhovića, simpatična Estela gđc. Brkićeva, dočim g. Odjić kot don Ribeira zopet ni pokazal nič novega; v splošnem smo opazili, da se vse preveč ponavlja. G. Dobrić je bil kot šepetalec Madrac zopet v svojem komičnem elementu, odbijajoče pa ničnkuje njegovo pljuvanje in bi želeli, da bi se ga odvadil. Tak poceni efekt ne spada na boljši oder in je zabaven morda le še za galerijo. Gđc. Formanekova je podala dve vlogi, krčmarico Nunjo in dond Leokadijo; obe zadovoljivo. Ostale manjše vloge so odigrali gospodje in gosposke: Maslović, (dosleden Modesto Kavedo), Kutjara (Abelino), Foglova (Miranda), Srnićeva (Blanka), Milovanović (Diego), Tarakanov (Estevan), Karčenkova (Ines), Balković (Pedro) in Meglič (Alkade). Zbori so bili dobri, oba večera pa je zopet oživljala balet gđc. Katje Del.

Mali nepridiprav.

Nedavno je »Večernik« poročal o pobegu Sletnega Januša Maksa iz zavoda v Ljubljani, kamor je bil oddan koncem marca. Ta deček se je predsinočnjem na veliko začudenje vseh, ki ga poznajo, zopet pojavil v Mariboru in sicer je tekom enega meseca že v tretjič pobegnil iz Ljubljane. Vselej je navedel, da se je pripeljal po železnici z vednostjo železniškega sprevodnika, kar pa izgleda malo verjetno. Kolikor se je moglo dognati, so dečka enkrat zalotili med vožnjo skritega v vagonu pod klopjo. Gotovo se je tako vozil vselej, kadar je pobegnil iz zavoda in šel na »obisk« k svoji materi v Maribor, ki ima radi njega velike neprijetnosti in stroške. Če zavod ne bo bolj pazil nanj, ni izključeno, da se bo čez nekaj dni zopet znašel v Mariboru, ker se je že navadil voziti brezplačno po železnici. Vzrok pobegu je predvsem sledeči: Ker je deček star šele 8 let, ni bil sprejet v deško vzgajališče, kjer je pobeg nemogoč in kjer se nahaja že njegov 10 letni brat Rajmund, marveč v banoinski mladinski dom, kjer je očitno pomanjkljivo nadzorstvo. Kakor pa vse kaže, ga bo kljub temu, da ne odgovarja sprejemnim pogojem, ker je premlad, treba sprejeti v vzgajališče, kamor v ostalem tudi želi, da bi bil skupaj s svojim bratom, s katerim sta doživela že toliko lepih avantur, ko sta se potepala naokrog. Ta dva dečka šole in zasebniki v Mariboru prav dobro poznajo in ni za njih druge pomoči kakor prisilna vzgoja oziroma internacija v zavodu. Vprašanje je samo, v koliko se bosta tam poboljšala. —

O solidarnosti balkanskega polotoka

Je izdal grški pisatelj Evelpidi nedavno v francoskem jeziku pisano študijo, ki obširno slika in primerja politične, socialne, gospodarske in finančne prilike v državah na Balkanu. Zanimivo je predvsem, da Grk obravnava Balkan kot celoto, kot skupno področje po geografiji, zgodovini in civilizaciji, in iz tega zaključuje, da morajo balkanske države tembolj stre meti po zblizanju in sodelovanju. Kot strogo geografski pojem je po trditvi Evelpidija balkanski polotok omejen v pravcu Reka—Kolpa—Sava—Donava—Črno morje, tako da bi bila Jugoslavija napol balkanska in napol kontinentalna, Rumunija pa balkanska samo v toliko, v kolikor je posestnica Dobrudže. Vendar pisec takoj pravi, da se ni treba boriti za geografske pojme, ampak treba vzeti v ozir zgodovinske, etnografske, socialne in psihološke činitelje. Balkanske države so izšle iz razpadle Turčije, so bile v njeni sužnosti dolgo vezane na področja življenja, zakonov, običajev, gospodarskega razvoja; vezala jih je bizantinska kultura.

Značilna je sodba avtorja o turškem gospodstvu nad posameznimi deli balkanskega polotoka. Ta sodba je zelo mila. Turška okupacija, pravi Evelpidi, je osvobodila balkanske narode od anarhije, ki jih je izmозgavala. Bila je nedvomno manj barbarska nego vse okupacije pred njo v srednjem veku na polotoku. Vnesla je red, rudimentarno pravo, versko strpnost, ki je takrat bila izjema, ter izvestni duh socialne pravičnosti. Kajti po sodbi grškega pisca je bila družabna in zlasti državna organizacija v oni dobi pri Turkih naprednejša nego v zapadnih državah, ki so še bile v sužnosti. Turki so zlasti prizanašali kmečkim masam, ki so tvorile večino prebivalstva balkanskih držav in ki so se jim pokorile brez vsakega odpora.

Da-li ta sodba grškega pisca odgovarja po vsem dejanskem stanju, je seveda vprašanje, ki še ostane odprto, nedvomno pa je v Evelpidijevi trditvi mnogo resnice.

Za nas je važno zlasti dejstvo, da grški pisec odločno poudarja ozko sorodnost balkanskih narodov, ki so se tekom stoletij plemensko izpremešali ter imajo skupno civilizacijo in skupen način življenja. Daljez med balkanskimi narodi je, da so na isti stopnji civilizacije in gospodarskega razvoja. Zato pisatelj predlaga ustanovitve Zveze balkanskih držav (konfederacijo), ki bi po njegovem mnenju bila mnogo bolj homogena nego so Združene države Amerike. Takšna konfederacija po mnenju Evelpidija ni utočija, ampak cilj, za katerim je treba težiti v interesu evropskega mira.

Evelpidijeva knjiga je v zvezi s predlogom, ki je izšel nedavno iz Grške, da se skliče čimprej konferenca balkanskih držav, vsekakor zanimiv dokument in nadaljni razveseljiv doprinos za čim tesnejše sodelovanje balkanskih držav.

1. maj — brez nemirov

BEOGRAD, 2. maja. Po vsej Jugoslaviji je potekel 1. maj brez hrupa. Ker je bila vsaka politična manifestacija prepovedana in je delavstvo večinoma delalo, ni prišlo nikjer niti do najmanjših incidentov, niti do kakih demonstracij.

DUNAJ, 2. maja. Tako v Avstriji kakor tudi v sosednjih državah je potekel 1. maj brez večjih incidentov. Socialistične prireditve v Avstriji so se končale v vzornem redu, komunistični poizkusi so se izjalovili. Tudi v Nemčiji komunisti niso uspeli. Na Poljskem je prišlo ponekod do manjših spopadov med delavstvom in policijo, na Češkoslovaškem je bilo aratiranih mnogo komunistov. V Franciji so doživeli komunisti popoln polom. Politične demonstracije so bile prepovedane, zborovanja v zaprtih prostorih pa so končala mirno.

Angleška vlada in položaj v Indiji

LONDON, 2. maja. Sinoči je imela vlada sejo, na kateri se je bavila z napetim položajem v Indiji in razpravljala o novih ukrepih. Kakšni bodo, še ni znano, ker čuva vlada o njih najstrožjo tajnost, vendar pa dokazujejo, da je položaj v Indiji v resnici težaven. Listi prinašajo vedno bolj vznemirljiva poročila iz Indije. Posebno razburjenje je povzročila vest, da namerava Gandhi s svojimi pristaši napasti Bombay.

Sovjetska uvaža odlikovanja

MOSKVA, 2. maja. Po dolgem obotavljanju se je sovjetska vlada odločila, da odlikuje za sovjetsko unijo zaslužne osebe z odlikovanji. Zato je ustanovila 2 odlikovanja: Leninovo zvezdo in Rdečo zvezdo. Z odlikovanjem z Leninovo zvezdo je spojena vrh tega mesečna renca 30 rubljev, z Rdečo zvezdo pa 25 rubljev. Srečni imetelji teh odlikovanj se bodo vrh tega lahko brezplačno vozili po ruskih železnicah, oproščeni bodo vseh davkov in imeli tudi pravico do znižane stanovanjske najemnine

Dr. Schober v Londonu

LONDON, 2. maja. Včeraj popoldne je prispel semkaj avstrijski zvezni kancelar dr. Schober iz Pariza. Na kolodvoru so ga sprejeli zastopniki zunanjega ministra. Sinoči se je vršil njemu na čast slavnostni banket, katerega se je udeležilo več članov vlade, mnogo lordov, londonski župan, Montague Norman za Angleško banko in številni visoki ministerjalni uradniki.

Gostovanje Beograjske operete

Paganini. — Španski slavček.

V sredo zvečer so Beograjčani uprizorili svojo tretjo opereto, Leharjevega »Paganinija«, ki sta jo po neki anekdoti iz življenja slavnega italijanskega violinskega virtuozja napisala Knepler in Jenbach. Režiral je g. Klemenčič s precej dobrim uspehom, dirigiral pa g. Jovan Srbulj, ki je z nenavadno lahkoto premagal težkoče tujega orkestra. Delo samo po sebi spada med moderne operete in kaže, kakor »Carjevič«, vse značilnosti Leharjeve zamisli prehoda od operete k operi.

V vlogi kneginje de Luce je gđc. Komarovska pokazala, da zna zaživeti tudi močnejše kakor je v kneginji Palinski v »Cirkuški princesi«. Njen polno zaokroženi pevski organ je prišel tu bolj do polne veljave, pa tudi igralsko je bila kdaj pa kdaj docela prepričujoča. Prav simpatična je bila tudi Bela Giretti gđne. Josićeve, dočim je Nikolo Paganini g. Gjuke Trbuhovića bil igralsko naravnost sijajna kreacija, polna prepričevanja in močno dosledna do najmanjših podrobnosti. Marki Pimpinelli g. Klemenčiča, dasi skrbno izoblikovan, ni dosegel Tonija Schlumbergerja iz »Cirkuške princese«. Bil pa je brez dvoma bolj eleganten, bolj salonski. G. Odjić kot knez Felice in g. Dobrić kot impresarij Bartuci sta se precej ponavljala in nista podala nič novega, dokaj dobro pogoden je pa bil general Hedovil g. Maslovića. Ostali: ga. Harčenko (Grlica Plas), g. Kutjara (Marko) Balković (Filipo), Milovanović (Emanuele, Tofolo), Srnićeva (Julija), Meglič (gostilničar), Lipoščakova (Anita), Sekler (Folet), Kutjara (Be-

Prekmurska rodbinska tragedija

ŽENA IN ZET PRED VELIKIM SENATOM ZARADI UMORA MOŽA. — MARIJA CIPO OBSOJENA NA 6 LET, ŠTEFAN UTROŠA NA 4 LETA ROBIJE.

V sredo je mariborski veliki kazenski senat, sestavljen iz gg. sodnikov Zemljica, Lešnika, Guzelja, Posege in Kolšeka vodil razpravo proti 30letnemu Štefanu Utroši, posestniku v Dolgovaških gorah pri Dolnji Lendavi in njegovi 43-letni tašči Mariji Cipo. Obtožnica jima je očitala, da sta dne 2. februarja po treznem prevdanku usmrtila moža, odnosno tasta, posestnika in pekovskega pomočnika Petra Cipo, in sicer na ta način, da je zet držal tasta za roke, žena pa ga je udarila z nekim topim predmetom po glavi ter mu razbila lobanjo, tako da je naslednjega dne na posledicah poškodbe umrl.

Po ugotovitvah sodišča v rodbini pokojnega Petra Cipo nikdar niso vladale dobre razmere. Mož je bil velik pijanec, ki se za posestvo, ženo in hčerko nikdar ni veliko brigal. Ko se je hčerka poročila s Štefanom Utrošo, in tudi pozneje, ko je ta umrla in je zet postal udovec, je prihajal domov navadno le ob nedeljah, dočim je bil med tednom stalno v Dolnji Lendavi, kjer je kot pekovski pomočnik delal v pekarni peka Genca. Kakšne so bile med to njegovo skoraj stalno odsotnostjo razmere na njegovem domu v Dolgovaških gorah, objektivno ni mogoče ugotoviti. Mnenje sosedov je zatrjevalo, da sta tašča in zet, Štefan Utroša in Marija Cipo, živela v nedovoljenih, odnošajih in da je zaradi tega pobegnila od obtoženca tudi njegova druga žena Julijana, rojena Lebarjeva. Onadva pa sta to odločno zanikala.

Natanko ugotovljeno pa je bilo, da so se pokojni Peter Cipo, njegova žena Marija in zet Utroša večkrat kregali in tudi pretepali. Pri teh pretepih so včasih uporabljali tudi nože in si prizadejali lažje poškodbe. Do takega domačega prepira je prišlo tudi dne 2. februarja letos. Štefan Cipo je bil tega dne prišel popoldne domov, kamor ga je prišel obiskat tudi njegov prijatelj Jožef Genc iz Dolnjelendavskih gor, in sta skupaj pila. K mizi, pri kateri sta sedela, je Cipo povabil tudi svojo ženo, ki se pa njegovemu pozivu ni odzvala, temveč ga je pričela zmerjati s pijancem in potepuhom. Ker se prepir ni hotel nehati, je Jožef Genc naposled vstal in se odpravil stran. Isto je pa očitno nameraval storiti tudi Peter Cipo sam, ker si je oblekel zimsko suknjo in si dal kapo na glavo. Ko je pa bil Genc kakih 20 korakov oddaljen od Cipove hiše, je nenadoma začul močan udarec in na to vzklikal: »Joj! Joj!«

Kmalu nato se je pred hišo pojavil Štefan Utroša in ga poklical nazaj. Rekel mu je, da je tist hotel z nožem napasti taščo,

da pa je pri tem padel in udaril z glavo ob šivalni stroj. Ko je Genc stopil v hišo, je Petra Cipo res našel ležečega na tleh. Bil je skoraj nezavesten in iz nosa in ust mu je tekla kri. Vendar pa je na vprašanje, kaj se je zgodilo, še odgovoril, da je bil udarjen. Vsi trije so na to spravili ranjenca v posteljo, nakar se je Genc odstranil in odšel domov. Peter Cipo je noč in naslednje jutro še preživel, ko pa je krog poldneva prišel k njemu zdravnik iz Dolnje Lendave, je bil že mrtev. Preiskava poškodbe na glavi je zdravniku že takoj vzbudila sum, da se je izvršil zločin, zato je zadevo prijavil orožnikom, ki so Štefana Utrošo in Marijo Cipo takoj nato aretirali in oddali v sodne zapore.

Pri razpravi, ki je bila v marsikaterem oziru zanimiva posebno tudi zato, ker je obtoženka, ki zna samo madžarsko, rabila tolmača in ker je zdravnik kot izvedenec podal svoje mnenje v nemškem jeziku, je Štefan Utroša absolutno zanikal vsako krivdo ali tudi sokrivdo. Povedal je, da se tasta ni dotaknil, pač pa da ga je lastna žena v prepiru in ko jo je hotel napasti z nožem, udarila s stolom po glavi. Odlisi prstov, ki so se na mrtvem Cipu našli na rokah in ki so bili za ugotovitev njegove sokrivde zelo odločilni, so po njegovi izpovedi izvirali od prijema, ko ga je dvignil od tal in položil na posteljo, torej že po storjenem dejanju, ker je poprej imel Cipo na sebi debelo zimsko suknjo in se odtisi prstov torej ne bi mogli poznati. Obtoženka Marija Cipo je pa nasprotno sama priznala, da je moža udarila s stolom, vendar pa le v silobranu in brez namena, umoriti ga ali težje poškodovati. Razne priče, ki so bile zaslišane, so mogle izpovedati le postranske okolnosti, ker pri dogodku samem razen obtoženca in obtoženke nihče ni bil navzoč.

V tej smeri sta zasnovala tudi odvetnika gg. dr. Šnuderl in dr. Rapoc, prvi kot zastopnik Štefana Utroše, drugi pa Marije Cipo, svoj zagovor in predlagala v prvi vrsti oprostitev. Senat si tega mnenja ni osvojil, pač pa je izključil krivdo premišljenega in nameravanega umora in obsodil Marijo Cipo in Štefana Utrošo le zaradi težke telesne poškodbe, kateri je sledila smrt, in sicer prvo na 6 let težke ječe in trajno izgubo častnih pravic, drugega kot sokrivca pa na 4 leta robitve in enako dolgotrajno izgubo častnih pravic, oba skupaj pa še na povračilo vseh, stroškov in taks. Obsojena kazni nista sprejela, ampak sta po zagovornikih prijavila vzklic in revizijo.

Mariborsko gledališče

REPERTOAR.

Petek, 2. maja ob 20. in pol »Svatba v Hollywoodu« ab. B. Gostovanje beograjske operete.

Sobota, 3. maja ob 20. in pol »Cirkuška princesa« ab. A. Gostovanje beograjske operete.

Nedelja, 4. maja ob 20. uri Koncert kvarteta ljubljanske »Glasbene Matice«. Dramske cene.

Ptujsko gledališče.

Ponedeljek, 5. maja ob 20. uri »Netopir«. Gostovanje Mariborčanov.

Ob „Mrtvem ženinu“ beseda ljubiteljem umetnosti in mladosti

Ni treba poudarjati, da se največji glasbeni zavodi poslužujejo mogočne Dvořákovske skladbe za reprezentančne koncerte. Glasbeniki vedo, da se v »Mrtvaškem ženinu« v polni meri uveljavljajo pevski zbor, orkester in solisti, torej vsi sestavni deli glasbene produkcije. Vsem, ki so kdaj slišali »Mrtvaškega ženin«, se vtisne zaradi sijajne uprizoritosti in napetosti tragičnega razvoja nepozabno v dušo, ako so količkaj dovzetni za umetnost in čustvenost. Čim večkrat ga slišijo, tem bolj jih prižablja. Vse to stoji —

Maribor pa bo nudil jutri v soboto (v dvorani Union, ob 8. zvečer) z Matičnim koncertom nekaj povsem novega, prvenstvenega: nastopajo Matični gojenci, združujoč ob sebi mariborski glasbeni naraščaj, nad 200 pevcev in pevk ter godbenikov, mladih in čilih; z ganljivo vneto so se vežbali takt za taktom in takisto postopoma napredovali do take stopnje, da bo njih nastop vreden velikega glasbenega umotvora. Prvikrat so ob idealnem smotru strnjene mlade umetniške sile vseh krogov našega mesta, prvokrat se je žrtvoval velik trud za ta kar drzno velik smoter, trud, ki ga je omilil in oslajal pogled na nepopisno, pristno navdušenost teh mladostnikov. — Občinstvo naj poplača tem našim mladim umetniškim pionirjem trud z najboljšim posetom. Uživali bodo posetniki z očmi, ušesom, srcem... Voditelji te mladosti so kajpada izkušeni umetniki; poleg naših učiteljev glasbe odlični solisti. Kdo ne bi prišel poslušat mogočnega, vsezmagajočega basista patra Kamilo Kolba? Poleg njega cvetoči sopran gđ. Anice Mezetove in prvovrstnega tenorista Josipa Gostiča. Pridite poslušati, kako bo vse umetniške sestavine v celoto vlil dirigent, ravnatelj Josip Hladek - Bohinjski, osnovatelj in duša tega glasbenega večerina. Videli boste zakladnico za pevske zборе dorašlih in za prepotrebni domači orkester. — Dr. Jos. Tominšek, predsednik Glasbene Matice

Mariborski in dnevni drobiž

NAŠIM NAROČNIKOM!

Današnji številki smo priložili poštno položnice. Cenj. naročnike prosimo, da nam naročnino, v kolikor bi ne bila še poravnana, čimprej poravnajo. Pri tej priliki prosimo vse zamudnike, ki zadnje mesece niso naročnine poravnali, da to nemudoma store, da nam olajšajo poslovanje in si zagotovijo redno dostavljanje lista.

UPRAVA.

Proslava protituberkuloznih dni.

Zdravniki ekspoziture Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Mariboru, ki sodelujejo pri protituberkulozni akciji, bodo imeli od 3. do 5. maja poučna predavanja tudi za zavarovance in njih svojece, in sicer po naslednjem vrstnem redu: V soboto 3. maja ob 12.45 za okraj Meje, pred tovarno Hutter in drug, predava o boju proti tuberkulozi docent g. dr. Ivan Matko; v nedeljo 4. maja ob 10. dopoldne za magdalenski okraj v Danjkovi ul. pred barako D, predava g. dr. Valerija Valjavec, v ponedeljek 5. maja ob 13.30 za okraj Studence pred tovarniškimi prostori trvdke Doctor in drug, predava g. dr. Alfonz Wankner. Za okraj Sv. Lovrenca na Poh. bo predavanje v soboto 3. maja ob 18. uri v osnovni šoli pri Sv. Lovrencu, predava g. dr. Alojzij Pirnat; za okoliš Ruše v ponedeljek 5. maja ob 20. uri v dvorani g. Črnko v Rušah, predava g. dr. Adolf Zorec; za okraj Sv. Lenart v soboto 3. maja ob 17. uri v tovarniških prostorih g. Josipa Piricha, predava g. dr. Ludovik Kramberger; za okraj Št. Ilj v nedeljo 4. maja po cerkvenem opravilu, predava g. dr. Just Bačar. Dalje predava g. dr. Just Bačar v soboto 3. maja 1930 v prostorih sladkogorske tovarne lepenke in papirja v Sladkem vrhu po končanem delu, v ponedeljek dne 5. maja ob istem času v prostorih Ceršaske tovarne lesnih snovi in lepenke v Ceršaku. — Udeležimo se teh predavanj, kajti marsikaj se lahko naučimo, kako se v naših domovih prepreči in onemogoči širjenje jetične kuge, ki nam v bolezenskih in zlasti smrtnih slučajih povzroča toliko gorja, žalosti in gospodarskih izgub. —

3. maja 1930

MRTVAŠKI ŽENIN

Za pogorelce v Zaluki

je darovalo Slovensko planinsko društvo, podružnica v Mariboru 200 Din, Angela Justin v Studencih, zavoj blaga Angela Justin v Studencih, zavoj blaga tvrdka Josip Martinz blago.

Upravi »Večernika«

so izročili za pogorelce v Zaluki še: Sokolski keglaški klub 500 Din, v »Prešernovi kleti« g. Loizeta Lesjaka zbrano med gosti 230 Din, skupno s poprej izkazanimi prispevki 2.069 Din. —

Beograjska opereta

gostuje še dva večera v marib. gledališču. Po včerajšnji resni opereti »Španski slavček«, se vprizori nočjo zelo zabavna, vesela in zamotana opereta »Svatba v Hollywoodu« za ab. B. — V soboto, 3. t. m. pa se ponovi »Cirkuška princesa«, ki je v ponedeljek dosegla kar največji uspeh, za ab. A.

Avtobusni promet v magdalenskem predmestju se razširi.

Od jutri 3. tm. naprej bodo vozili avtobusi proge 1 (smer kolodvor - Glavni trg - kasarna Kralja Petra in nazaj) kakor doslej do kasarne, kjer bo pa postanek samo eno minuto, nakar bodo krenili skozi Kettejevo ulico in čez Magdalensko ulico nazaj proti Glavnemu trgu. —

Tudi truplo Karla Reyerja najdeno v Dravi.

Zandarmerijska stanica v Ptujju je pred včeraj brzojavila v Maribor, da so istega dne našli blizu Ptujja v Dravi zopet truplo utopljenca. Ugotovilo se je, da je to truplo trg. potnika Karla Reyerja, ki je pred nekaj časom zagonešno izginil iz Maribora. Utopljenec pa, ki so ga nekaj dni poprej potegnili pri Ptujju iz Drave in glede katerega se je prvotno domnevalo, da je Reyer, je bil — kakor sodijo — neznanec, ki je pri Rušah skočil v Dravo. Reyerjevo truplo so včeraj prepeljali v Maribor in v mrtvašnico na Počrežju, kjer bo jutri pogreb

Radi snazjenja transformatorskih postaj bo v nedeljo, dne 4. t. m. odklopljeno celo omrežje mestnega električnega podjetja od 7.—11.30 dop. Omrežje je smatrati pod tokom. —

Ljudska univerza v Mariboru.

Drevi ob 8. bo nadaljeval univ. prof. dr. Strzygowski svoja zanimiva izvajanja o nizozemskih slikarjih. V prvi vrsti bo očrtal enega največjih genijev-umetnikov vseh časov — Rembrandta, čegar nevenljivi čar pomeni skoraj vsaki generaciji spet novo razodetje. Neizčrpna je njegova globina in lepota! V ponedeljek, 5. maja: dr. Toplak iz Maribora o problemih samomora. —

Poštna hranilnica

plačuje na hranilne vloge oblastnih za drug za poljedelski kredit po odloku ministrstva za zgradbe št. 1821 z dne 11. aprila 1930 šestodstotne obresti na poljubno visoke vloge. —

Prvi spomladanski izlet

priredi trgovsko-obrtna mladina skupno z Zvezo privatnih nameščencev v nedeljo, 4. tm. Odhod s prvim popoldanskim vlakom. Na programu je ogled elektrarne na Fali in tovarne za dušik v Rušah. Vabljeni znanci in prijatelji članstva. —

Danes — petek

FERRY FERRETTY

čudežni virtuos

V VELIKI KAVARNI

Po enajstih letih.

Občinski urad v Lajtersbergu nam sporoča, da notica pod gori navedenim naslovom v »Večerniku« z dne 30. aprila, češ da so na nedavni občinski seji svetovalci izsilili od predsednika, da je stavil na glasovanje predlog o občejanju pri sejah v nemškem jeziku in da je od 12 navzočih 9 svetovalcev glasovalo za, nikakor ne odgovarja dejstvu. Res je nasprotno, da je predsednik dal neki drug predlog na glasovanje, ki se je končalo z navedenim izidom. —

Materinski dan.

Proslavo materinskega dne bomo praznovali v nedeljo dne 11. maja. Priredila jo bo druga dekliška meščanska šola s tretjo in četrto dekliško osnovno šolo ob 16. uri v mestnem gledališču v prid morski ferijalni koloniji ter podpornega sklada za revne matere pod vodstvom strokovne učiteljice Jele Levstik. — Mariborsko slov. žensko društvo. —

Redni občni zbor Pedagoške Centrale v Mariboru

se bo vršil v nedeljo, dne 4. maja, na deški meščanski šoli v Mariboru. Začetek ob 10. uri. Dnevni red: 1. Poročila funkcionarjev. 2. Volitve. 3. Predavanje obl. šol. nadzornika v pok. M. Senkoviča: Poizkus združitve glavnih ciljev nove šole. 4. Delovni program za bodoče leto. 5. Slučajnosti. — Odbor. —

Občni zbor Vinarskega društva za dravsko banovino

se bo v smislu sklepa predsedstvene seje od 30. aprila vršil letos v Ljutomeru in sicer po sledečem sporedu: dne 28. maja bo predkonferenca delegatov, dne 29. maja občni zbor, dne 30. maja pa dvoje izletov, eden v okoliš Radenci - Kapela - Gor. Radgona, drugi v okoliš Jeruzalem - Ivanjovce. —

Članom SPD in kluba »Meja«!

V nedeljo, 4. t. m. priredijo Križani pri Verdovniku pri Sv. Križu nad Mariborom ljudsko veselico. Ker je kraj važna obmejna postojanka, se naprošajo člani SPD, posebno pa kluba »Meja«, da v nedeljo v čim večjem številu posetijo Sv. Križ. —

Srečke za V. kolo drž. raz. loterije

so prispele! Igralci, ki so jih kupili v upravi »Jutra« in »Večernika« na Aleksandrovi c. 13, naj jih pravočasno zamenjajo. Zrebanje milijonskega kola se bo pričelo že 8. maja in traja do 2. junija. Torej ne zamudite!

Dobrodela tombola Podmladka rdečega križa.

za katero vlada ogromno zanimanje, prične v nedeljo na Trgu Svobode točno ob pol treh, konča pa ob štirih pop. Vseh dobitkov preko 800! Tablice se bodo prodajale na prometnejših točkah po 2 Din. V slučaju neugodnega vremena, se bo vršila tombola prihodnjo nedeljo. —

Abesinsko cesarstvo

EMLEJEPISNI POLOŽAJ. — ZGODO VINSKI RAZVOJ. — BOJI Z ITALIJA-
NI. — POLITIKA CESARJA MENELIKA. — SEDANJE ZMEDE.

Nenadna smrt cesarice Zeoditu, kronanje Rasa Tafarija za cesarja in ustaja proti njemu, vse to je vzbudilo te dni novo zanimanje za Abesinijo, to edino afriško cesarstvo in prav za prav tudi edino zares popolnoma samostojno državo v Afriki. Danes je Abesinija sicer odrezana od morja, ker so ji Eritrejo in Južno Somalijo vzeli Italijani, Severno Somalijo pa Angleži in Francozi, vendar je pa še vedno obsežna pokrajina, večja kakor so Jugoslavija, Bolgarija, Romunija in Madžarska skupaj. Država meji na Sudan, Kenjo in na prej omenjene Italijanske, angleške in francoske kolonije, po prirodi je visokogorje, ki v posameznih vrhovih presega 5000 m. zato tudi njeno podnebje ni tako vroče, kakor bi si kdo mislil vsled skoraj neposredne bližine ekvatorja. Ceste so po Abesiniji slabo izvedene, železnico pa ima tudi le eno samo, ki veže njeno glavno mesto Adis Abebo preko Hararja in Uarofa s francoskim primorjem in pristaniščem Džibuti. V Abesiniji izvirata tudi Beli in Modri Nil, poslednji v jezuru Tana. Večja mesta poleg Adis Abebe so še Adua, Harar, Gondar in Bonga, nobeno pa ne dosega 100.000 prebivalcev.

Boli zanimiva kakor zemljepisno pa je Abesinija vsled tega, ker je edina prastara krščanska država v Afriki. Ustanovili so jo Hamiti že davna stoletja pred Kristovim rojstvom, pozneje pa so si jo osvojili Semiti, sorodniki Judov, in se v njej naselili. Oni so ji dali tudi dinastijo Salomonovo in izraelska vera se je tu deloma ohranila še tisoč let po Kr., ko so Abesinci postali kristjani in jim je zavaladala tudi krščanska dinastija. Vendar pa ne pripadajo Abesinci niti h katoliški, pravoslavni ali kateri drugi krščanski ločini, ampak tvorijo sami zase takozvano monofizitično krščansko skupino, v kateri so se ohranili še mnogi elementi izraelizma in prastarih hamitskih verstev. Zanimivo pa je tudi to, da se je Abesinija, ki se je prvotno v celoti imenovala Etiopija — to ime bo vsakomur znano že iz Sv. pisma — ohranila skozi vsa tisočletja kot samostojna država. Vedno seveda ni bila enotna, kajti delila se je dolgo na Abesinijo in Etiopijo, obe pa sta bili razcepljeni še na manjša, skoraj samostojna kraljstva.

Mohamedanizmu je Abesinija vedno uspešno kljubovala in bila z Mohamedovimi pristaši in potomci ostre boje, v katerih je pa bila včasih tudi zmagovita in je razširila svojo oblast celo na Južno Arabijo. Večje zanimanje pa je vzbudila

v Evropi v zadnji četrtini prejšnjega stoletja vsled bojev z mahdisti iz Sudana. L. 1885. je cesar Ras Adal uspešno pregnal iz severne Abesinije sudanske mohamedance, kamor so bili udrli, njegov naslednik, cesar Joanes, pa je l. 1889. vdrl celo v Sudan, a bil je pri obleganju Galabada sam ubit. Abesinci so bili tedaj poraženi in obenem brez vladarja, zato je nastala dolga zmešnjava, ki je končala šele s kronanjem novega cesarja Menelika I. Baš ob nastopu vlade po novem cesarju, so pa vdrl v Eritrejo Italijani in si hoteli osvojiti ne le njo, ampak vso Abesinijo. Ko so pa zasedli Mašavo in pričeli prodirati dalje proti abesinskim goram, jim je cesar Menelik I. pripravil tak sprejem, kakršnega niso pričakovali. Vneli so se srditi boji, v katerih so imeli Italijani velike izgube in dne 1. januarja l. 1896. so bili popolnoma poraženi. O tem katastrofalnem porazu je tedaj in še mnogo let pozneje govoril ves svet.

Cesar pa Italijani niso dosegli z oboroženo silo, so naposled dosegli z diplomacijo in postopanjem, ki zelo spominja na Albanijo in kralja Zoga. Pridobili so zase namreč Menelika, kralja iz Šoa, in mu obljubili abesinsko cesarsko krono, če se upre svojemu nadvladarju Meneliku I., kar je ta tudi storil. V Abesiniji je nastala državljanska vojna, Italijani pa so obenem pričeli z novo ofenzivo. Tako se jim je posrečilo, da so dosegli svoj namen, zasedli Eritrejo in Somalijo, vrgli Menelika I. in postavili na cesarski abesinski prestol Menelika II., ki je postal njihov vazal. Italijanska nadoblast nad Abesinijo pa kljub temu ni dolgo trajala. Čim se je namreč novi cesar Menelik čutil trdnega na svojem prestolu, je pretrgal vse zveze z njimi in sklenil prijateljstvo s Francozi, ki so na to zgradili tudi železnico iz svojega pristanišča Džibuti do Adis Abebe in s tem rešili Abesinijo italijanske odvisnosti v trgovskem in prometnem oziru, Italijanom pa odvzeli abesinsko trgovsko zaledje in s tem znatno zmanjšali pomen kolonije Eritreje in Somalije.

Cesarju Meneliku II. je sledila kot vladarica Abesinije cesarica Zeoditu, ki je te dni umrla, njen naslednik pa je postal prejšnji regent Ras Tafari, proti kateremu so se sedaj uprli nekateri etiopski plemena, očitajoč mu, da je cesarico zastrupil in tako odstranil zadnjo direktno potomko etiopske vladarske rodbine. Ta zmeda pa najbrže ne bo imela večjih posledic, kajti do ustaj in bojev je v Abesiniji prišlo še vedno, kadar se je menjala oseba vladarja.

Murmansk postane komuna

Med nova komunistična mesta v sovjetski Rusiji, ki bodo izgrajena v bližnji bodočnosti v komune po boljševiških načelih, spada tudi najsevernejše mesto Rusije, Murmansk. Izdelan je že podrobni načrt za preureditev mesta v komuno. Dve stvari omogočata obstojnost Murmanska: ribe in pa luka, ki nikdar ne zamrzne. Mesto ima danes krog 10.000 prebivalcev, torej razmeroma malo, kljub temu pa vlada tam stanovanjska kriza. Ljudje živijo v kočicah, skozi katere piha oster sever, mnogi pa tudi v železniških vagonih. Zato je zgradnja močnih hiš vprašanje »življenja ali smrti« Murmanska, ki ima kot pristaniško mesto vse predpogoje za uspešen razvoj. V zvezi s splošno tendenco po socializaciji življenja in gradnji hiš-komun mesto do zdajšnjih individualnih stanovanj je bil v Moskvi izdelan načrt za novi socialistični Murmansk kot najsevernejše »socialistično mesto«. Za načrt novega Murmanska je bil razpisan konkurz. Prvo nagrado so dobili trije glavni lenjingradski arhitekti: Devinkson, Sokolov in Tvelkmayer. Po tem načrtu bo lahko v Murmansku v petih letih stanovalo že 45.000 duš, čez 7—8 let pa že 100.000 duš. V centru novega mesta bodo zgrajene na severu doslej še nepoznane hiše-komune, v katerih bo stanovalo po 7000 ljudi. Nove zgradbe za neoženjene pa bodo lahko sprejele po 8000 duš. Domače gospodinjstvo in kuhinjo bo zamenjala ogromna kuhinja-tvornica, dalje

bodo skupne obednice itd. Zgradil se bo tudi »Dom kulture« za 3000 oseb ter dvoje gledališč, vsako za 2000 oseb.

Tardieu — poznavalec Amerike

Povodom zadnje francoske kabinetne krize so objavili ameriški listi sledeči dogodek. Tardieu, francoski ministrski predsednik, je bil znan v Newyorku kot izvrsten poznavalec Amerike. Saj je spisal celo knjigo o Ameriki. In ljudje, ki pišejo knjige, so že dobro podkovani. Tardieu je res znal svoj sloves spretno izrabiti. Kadarkoli se je v preteklih letih v Franciji govorilo o Ameriki, so ga vedno vprašali za njegovo strokovnjo mnenje. Nekoč je bila v nekem pariškem salonu zbrana skupina politikov in je opazovala sliko, ki je predstavljala odkritje Amerike po Kristofu Kolumbu. Tudi Clemenceau, stari lisjak, je bil navzoč. Mirno je motril sliko, obenem pa tudi opazoval poteze na obrazih vseh naslikanih postav. Končno je zmajal glavo. »Ne!« je rekel Clemenceau, »slika zgodovinsko ni točna. Cenjeni gospodje, na sliki namreč ne najdem Tardieuja!«

Zakaj so vozni redi?

Potnik: Čemu neki so vozni redi, če imajo vlaki vedno zamude?

Vratar: Pa kako bi vi vedeli, da imajo zamude, če bi ne bilo vozni redov?

Nehote postal tat

je 22letni Claude Massot iz Reimsa na Francoskem. Njegov ujec ga je pozval v Pariz, kjer mu je pri neki eksportni tvrdki preskrbel službo. Ko se je mladenič prišel predstaviti šefu tvrdke, je bil ta med razgovorom nenadno poklican v drugo sobo na telefonski razgovor. Massot je ostal sam v šefovi sobi. Ko se je šef vrnil, je opazil, da mu je izginilo z mize bankovcev za 80.000 frankov. Mladenič je prišel pred sodišče. In tam je pripovedoval: »Ko sem tako sam sedel in se čudil krasni opremiti sobe, sem opazil na mizi sveženj bankovcev. Osemdesettisoč frankov v samih tisočakah! Toliko denarja še nisem nikdar v življenju videl na kupu. Zaslépilo me je, vstal sem, stopil k mizi, in ne da bi kaj mislil, vzel sveženj v roko in ga tehtal. Lepo premoženje, sem si mislil, in vendar vsega skupaj tak malo, da bi se ga dalo vtakniti v en žep. Hotel sem se o tem prepričati in sem za poskušnjo vtaknil zavojček v žep. V tem hipu pa so se odprla vrata in stopil je zopet šef. Bil sem v neprimoliki, svežnja nisem mogel več vzeti iz žepa, ne da bi šef to opazil. Šele na ulici sem se zavedal, v kakšnem položaju sem. Gospodje sodniki, prisegam Vam, brez kakršnekoli namere, brez kakšne druge misli, sledeč samo momentani misli, ali je mogoče tako veliko premoženje vtakniti v žep, in vsled prenaplega povratka šefa sem postal tat. Upam, da boste imeli razumevanje za mojo nesrečo in da ne boste prokleli s kaznijo mojega čistega imena.« Sodniki so imeli razumevanje in so ga oprostili, ker ni imel kaznivega namena, in ker je tudi tvrdka ves denar dobila vrnjen.

Življenje čez sto let

Znani angleški politik in pisatelj, lord Birkenhead, je pravkar izdal knjigo z naslovom »Leta 2030«, v kateri s bavi z življenjem čez sto let. Kakor mnogi drugi utopisti, je tudi Birkenhead prepričan, da bo izum sintetične hrane povzročil popoln prevrat v socialnem življenju. Z otvoritvijo prve sintetične tovarne za živila bodo cene naravnih živil silno padle in kmetijstvo bo uničeno. Sintetična živila bodo okusnejša, cenejša in štedilnejša od prirodnih hranilnih snovi. L. 2030 bo mogoče kupiti sintetičen kruh, sladkor in sočivje mnogo cenejše kakor danes hleb kruha. Zračna hitrost bo dosegla 1000 km na uro. Prirodne sile, ki sedaj še spe, bodo služile človeštvu. Pred vsem bodo ogromni slapovi na Himalajskem pogorju gonili velikanske obrate. Prijetna pridobitev bo uničenje saj in blata. Kurjenje s premogom bo prenehalo, dima sploh ne bodo več poznali, tovarne in sploh vsi veliki obrati bodo snažni kakor sedaj sanatoriji. Ogromni stroji se bodo premikali brez vsakega hrupa in ropota. Človeško delo se bo skrcilo na minimum in najbrže bo človek čez 100 let delal največ samo po eno uro na teden.

Neuljudni ženin

Neko angleško sodišče je obsodilo nekega ženina radi »nedostojnega obnašanja in neprestane neuljudnosti napram nevesti« na 20 funtov šterlingov denarne globe. Nevesta je v tožbi navedla med drugim, da je šel njen zaročenec z njo na izprehod, ne da bi izpregovoril vsaj eno besedo, da je hodil z njo na plesne zabave, a je ni pustil plesati z nikomur drugim kakor z njim; da jo je ponovno peljal v kino, a je morala vedno sama plačati vstopnino itd. In za vse te »pregrehe« je dobil ta umazanec samo 20 funtov šterlingov kazni. Še kaj drugega bi zaslužil!

13 milijonov za obrtniške sirote

V torek je umrla v Beogradu v 84. letu starosti vdova po znanem beograjskem obrtniku Naumoviču, Anka Naumović, daleč naokrog znana po svoji dobrotljivosti. V oporoki je zapustila vse svoje premoženje, vredno krog 13 milijonov dinarjev, ubogim. Določila je namreč, da se ustanovi 12 milijonski fond, čegar obresti naj uživajo revne vdove in sirote obrtnikov, milijon dinarjev pa je določila za dograditev novega nadstropja na njeni hiši. Poslopje bo nato izpremenjeno v dom za revne rokodelske vdove.

Gradba novega poslo- pja OUZD v Mariboru

Izgleda, da je v Mariboru ponekod nastalo mnenje, kot da nisem storil, kar bi bilo potrebno, da gradbo novih prostorov za ekspozituro OUZD v Mariboru čim bolj pospešim. Zato na javna vprašanja v nekaterih listih pojasnjujem potek stvari.

Dne 31. avgusta 1929 sem sklenil nakup stavbišča. OUZD je takoj dobil odobrenje g. komisarja SUZORa v Zagrebu in končno ministra za socialno politiko in narodno zdravje. Med tem že je OUZD v Ljubljani hitel s pripravami za razpis, dobil tudi odobrenje vsah zadevnih sklepov, tako, da je bil razpis za dobavo idejnih skic objavljen 12. X. 1929. Razpis je bil prvotno določen na najkrajši možni rok do 30. XI. 1929, pa ga je g. komisar SUZORa z ozirom na številne intervencije iz Slovenije podaljšal do 16. XII. 1929.

Dne 16. I. 1930 je bila končana seja ocenjevalne komisije, nakar je sledila razstava projektov. Ker noben projekt ni odgovarjal potrebam, je sledilo nato več posvetovanj v Ljubljani in v Zagrebu, kako bi se z razpoložljivimi sredstvi vendarle dobili vsi potrebni prostori.

Dne 24. II. 1930 je dobil izdelavo novih idejnih skic in vložitvenih načrtov arh. Saša Dev. Idejne skice arh. Saša Deva sta odobrila obo komisarja na seji dne 25. in 26. marca v Zagrebu; vložitvene načrte pa 26. IV. 1930. Prihodnje dni bo SUZOR načrte vložil pri mestnem magistratu mariborskem in prosil za odobritev.

Navedeni datumi pričajo, da OUZD v Ljubljani obravnava ta predmet kot najnujnejši in da sta obe višji instanci z izredno naklonjenostjo storili vse, da se zadeva brez prestopanja gladko in hitro r. z. vija. Da kljub temu pretečejo meseci, predno je mogoče začeti z gradbo, je pa pač neizogibna posledica dejstva, da je OUZD javna ustanova.

Dr. Mihael Krek,
komisar OUZD v Ljubljani.

Sport

Kdo bo prvak Slovenije?

ISSK Maribor : SK Ilirija.

Ob največjem zanimanju vse sportne javnosti potekajo poslednje priprave za borbo med ISSK Mariborom in SK Ilirijo, ki ima določiti prvaka Slovenije za leto 1929—30. Prvak Maribora in prvak Ljubljane sta ukrenila vse, da si zagotovita čim več izgledov za uspeh. Sportna javnost, ki bo imela priliko prisostvovati gigantskemu boju dveh izvrstnih moštev, upravičeno računa, da bo finale nudil prvovrsten nogomet. Za prireditev vlada upravičen interes in je pričakovati rekordnega obiska. Iz Ljubljane bo krenil poseben vlak s 500 navijači, ki bodo bodrili in vzpodbujali svoje moštvo, pa tudi v Mariboru se pripravljajo pristaši domačega prvaka, da mu izza barijer vlijejo poguma in požrtvovalnosti. Tekma se bo vršila ob 16.30 na igrišču ISSK Maribora v Ljudskem vrtu in bo sodil prvovrsten zagrebški sodnik g. Fabris. V predtekmi se bosta srečali rezervi ISSK Maribora : SK Železničar.

SK Železničar, nogometni odsek.

Jutri, ob 19. uri, sestanek nogometašev v gostilni Laufer. Načelnik.

Iz sodniške sekcije.

Prvenstveno tekmo mladine SK Rapid-SK Železničar bo sodil g. Vesnaver, prijateljsko tekmo rezerv SSK Maribor-SK Železničar pa g. Marinič. Načelnik.

ISSK Maribor, upravni odbor.

Drevi ob 20. uri odborova seja v hotelu »Orel«. Tajnik.

SK Železničar v Ljubljani.

SK Železničar odigra dne 4. maja v Ljubljani prijateljsko tekmo z ASK Primorje.

Dvoumna brzjojavka.

Ravnatelj zoološkega vrta je bil na dopustu. Nekega dne je dobil brzjojavko:

— Stara opica Matek poginila, ali naj kupimo drugo ali pa počakamo, da se vrne?

Michel Zévaco

Lukrecija Borgia

Zgodovinski roman

83

»Izvrstna misel. Tem bolj, ker vaša kupčija na tem kraju vendar ni mogla posebno uspevati. Kdo, zlomka, bi se neki mogel hoditi krepčat v ta kraj, na to nedostopno planoto, ki sem moral plezati do nje skoraj dve uri? ...«

»Eh, zaradi kupčije, gospod, ne morem reči, da bi bila slaba. Ljudje me poznajo več milijonov naokoli, in ni ga tujca, ki bi hodil po teh krajih, ne da bi me posetili...«

»Ej, vraga, potem ste prava znamenitost, dragi moj!«

»Da, gospod vitez!« je odgovoril skromni krčmar.

»Pa odkod imate to svojo slavo?«

»Odtod, ker vem jaz edini v vsej deželi pripovedovati zgodbo tiste skale, ki ji pravijo Glava. To zgodbo mi je povedal moj oče, in on jo je vedel od svojega očeta. Kajti naša rodbina je živela, sin za očetom, morda že cela dolgo stoletja ob znožju teh skal...«

»Vaša zgodba mora biti potemtakem zelo zanimiva?« je vprašal Ragastens nagajivo.

»Strašna zgodba je to, gospod! In resnična je od kraja do konca!«

»Zelo rad bi jo slišal...«

»Nič ni lažjega, gospod. Pripovedujem jo za borl srebrnjak. To je takorekoč moj postranski dohodek...«

Ragastens je vrgel na mizo zlatnik, ki ga je krčmar pograbil z vzklikom:

»Ah, vaša Svetlost!«

»Na dan s historijo!« je dejal Ragastens.

»Vse vam povem!« je vzkliknil krčmar. »In pokazem vam celo nekaj, kar kažem zelo poredkoma... Na dnu moje kleti je sled... je luknja... vidna luknja, ki nudi nedvojen dokaz o resničnosti moje povesti...«

Solnce se je pravkar nagibalo k zatonu. Krčmar se je nemirno ozrl.

»No,« je dejal Ragastens. »Jaz že poslušam.«

»Noč se bliža,« je dejal krčmar, »in požuriti se moram, kajti za nič na svetu ne bi hotel govoriti o teh rečeh v ponočni temi...«

In krčmar pri Glavi se je pobožno pokrižal.

»Kako da ne?« je vprašal Ragastens.

»Zato, ker zlodej v resnici pride, ako ga človek kliče o mraku!... In posledica tega je zmirom nesreča... krvoprelitje... ali smrtakega človeka na primer...«

Ragastens se je zdrznil. Nato je duškoma izpraznil svoj kozarec rekoč:

»Le kar pripovedujte.«

»Torej,« je pričel krčmar, »zgodba sega daleč nazaj, do tiste davne dobe, ko je vladal v Montefortu Filippo III. iz rodbine grofov Alma — tja do dne, ko... toda to sledi kasneje...«

»Kronika, ki je ostala do današnjih dni, nam pravi, da je bil to mož svojih 30 do 45 let, poln sile, poguma in dobrih namenov. Vsi so ljubili njegovo dobroto in občudovali njegovo hrabrost.«

»Dežela je tiste čase trenetala pred tolpmami strašnih roparjev. Ni ga bilo velika, na nahi bi bil še tako dobro oboževan in bi imel še tolik obožavcev, da ne bi bil moral plačevati tem zlodjem tributa.«

»Grof Filippo se je lotil iztrebljenja teh toln in norečilo se mu je. Ušla mu je le ena, roparska četa Jakoba Rdečega. Ta človek je nosil to ime ne le zato, ker je imel rdečo brado in rdeče lase, marveč tudi, ker je bil pomoril že toliko ljudi, da so bile njegove roke baie rdeče za vse večne čase. Karkoli je poskušal hrabri grof Filippo proti tej četi, se je naneslo, in drznost Jakoba Rdečega je rasla od dne do dne.«

»Ta čas pa se je grof oženil. Poročil se je z Beatrice, hčerjo nekega slavnega barona, ki je tudi sama slovela daleč naokoli zaradi svoje lepote.«

»Vršlo se je veliko slavlje. Vsi prebivalci Monteforta so bili povabljeni na pojedino, ki jo je grof priredil pod milim nebom. Proti koncu pojedine je šla mlada grofica ob mizah naokrog, in lahko si mislite, da jo je vse radostno pozdravljalo. Ko pa je dospela do zadnje mize, je nenadoma vstal pred njo človek, ki se je bil vdeležil obeda, ne da bi ga kdo poznal.«

»Česa želite!« je vprašala mlada grofica, meneča, da jo hoče ta mož prositi kake milosti.

Neznanec pa je odgovoril:

»Hočem ti povedati, da me je prevzela tvoja lepota, in da razrušim mesto Monteforte, ako nočeš v malo dneh postati moja!...«

»Grofica Beatrice je prestrašeno zakričala. Njen soprog in veljaki, ki so bili okrog njega, so hoteli planiti po nesramnežu. Toda tisti hip je vstalo izza sosednjih miz kakih petdeset gorjancev, ki so z bodali zavarovali njegov beg in nato sami zbežali, kričeči:

»Živel, rdeči Jakob!...«

Ta dogodek je globoko pretresel mlado grofico... Toda njena razburjenost se še ni bila polegla, ko je v daljavi zatrobil rog. Prihajal je glasnik, ki so ga bili v največji naglici odposlali grofovi sosedje. Straža je spustila dvigalni most, glasnik je prijezdil v mesto in sporočil grofu Filippu, da so barbari, podobni starim Vizigotom, preplavili vso Gorenjo Italijo, in da sleherni baron in vsaka grofija zbira vojake, kolikor jih ima na razpolago.

»Dobro,« je odgovoril grof Filippo, »vrni se in povej njim, ki te pošiljajo, da se odpravim jutri zarana s svojo vojsko na pot.«

In tisto jutro po svoji poroki je odhajal grof na čelu svoje vojske, ki je štela nad dvesto konjenikov in okroglo šeststo pešcev, z oprodami in drugimi slugami vred pa skupaj svojih tisoč mož.

Mesec za mesecem je potekal, dočim se je grof Filippo boril na bregovih Pada in Adige. Nazadnje, čez leto dni, se je posrečilo pognati barbare preko gorá. Grof se je vračal s skrčeno, toda zmagovito vojsko. Srečen je bil, da dospe zopet v stari grad montefortski. Vse to leto svoje odsotnosti se je mnogokrat spominjal svoje mlade žene in grožnje Jakoba Rdečega. Toda preveč se ni vznemirjal, kajti Monteforte je bil tiste čase nedostopen. Od vseh strani so obdajale mesto neprenehne skale, in soteske, ki jih vidite tamkaj, par sto korakov odtod, še ni bilo...

Toda kruto razočaranje je čakalo grofa ob njegovem povratku. Ropari Jakoba Rdečega so se bili pred tremi meseci polastili Monteforta. Grofica pa, ki se je bila s svojimi branitelji zaprla v veliki stolp, je že tri mesece vzdrževala oblego, ki se je morala končati s smrtjo obleganec ali pa z njihovo predajo na milost in nemilost, razen če bi o pravem času dospela pomoč.

Grofov obup je bil brez meje. Naravne utrdbе mesta Monteforte, te neprenehne pečine, na katere je bil nekaj tako ponosen, so se zdaj obračale proti njemu! Nemogoče je bilo, bližati se mestu, kamor je vodile par stezic, tako ozkih, da ni moglo hoditi po njih nič več kakor četvero mož hkratu.

Prav na tem kraju, kjer se nahajava midva, je nesrečni grof, ki si ni mogel pomagati, prebridko jokati, ko je gledal v dalji line velikega stolpa, kjer je bila zaprta njegova Beatrice. Svoj šotor je postavil prav tu, kjer stoji zdaj moja krčma, in že drugi dan je poizkusil naskok: toda kmalu se je moral prepričati, da bodo njegovi vojaki popadali vsi po vrsti, ne da bi mogli do cilja.

In grofovi vitezi so izjavili svojemu poveljniku, da je vsak naskok brezuspešen in da ga v treh dneh zapustijo, ker si hočejo polskati domovino drugod, zdaj ko ne morejo več v Monteforte. Grof Filippo je oboževal Beatrice. In zato je bil molčal, ko je slišal besede svojih viteзов, in se je sklenil umoriti...«

Krčmar je premolknil.

»Le nadaljujte, dragi moj,« je dejal Ragastens.

»vaše pripovedovanje me zelo zanima.«

»Ah,« je menil krčmar, »prišel sem do tistega dela povesti, ki je v resnici čuden... Grof Filippo je bil torej sklenil, da se rajši umori, kakor pa da bi zapustil svojo ženo... Napočila je noč, ledena noč. Veter je tutil po gorskih soteskah. Sluga je bil zakuril ogenj v grofovem šotoru.«

»Noč je bila globoka, črna. In nenadoma je grof zagledal moža, ki je sedel ob njegovi strani. Ta mož mu je bil popolnoma neznan. Vzlic silnemu mrazu je bil oblečen le v lahko svilnato obleko. Ničesar ni dejal; samo s čudnim smehljajem je gledal grofa Filipa.«

»Kdo si?« je vprašal grof.

»Tujec se je zarežal in položil svoje noge v ogenj, v sredo plamena. Ne samo, da ogenj ni niti najmanj opeknil tujčevih nog, ki so počivale na žerjavi, nego grof je tudi zapazil, da ima namesto stopal — dvoje preklanih kopit. Zdej je razumel, s kom ima opravka in se je naglo prekrizal.«

»Spoznal si me, je dejal peklensček ter se stresel ob tem svetem znamenju, toda opozarjem te, da če ponoviš, kar si storil zdaj, bom primoran oditi, a ti izgubiš edino možnost, ki ti ostaja, da še kdaj vidiš svojo ženo; in lepa Beatrice pade v pesti Jakoba Rdečega.«

»Molči! je dejal grof in v mukah svoje ljubosumnosti zaškrilpal z zobmi.«

Satan se je zakrohotal.

»Ali se hočeš vrniti v Monteforte? je vprašal grofa. Ali hočeš uničiti Jakoba Rdečega in njegovo četo? Ali hočeš videti Beatrice.«

»Govori! je dejal grof, zasopel od razburjenja Česa hočeš od mene?«

»Ničesar, ali vsaj skoraj ničesar! Lahko ti dam sredstvo, da si napraviš skozi te skale dovolj široko pot zase in za svojo vojsko, s katero potem lahko preseneetiš roparje in se zmagovito vrneš v Monteforte, kjer osvojiš Beatrice...«

»Govori! Kaj moram storiti?«

»To je zelo enostavno. Podpiši mi to listino: jaz pa ti dam tale zlati prstan, ki si ga natakneš na prst... S pomočjo tega prstana si v trenutku odpreš skozi skale tisto vrzel, ki je potrebna... Čez deset let ob tej uri prideš na ta kraj, da mi vrneš moj prstan... Ako ga ne prineseš nazaj, si vzamem dušo tvoje žene Beatrice...«

»In če ga prinesem?«

»Potem ga vzamem nazaj? In potem bo moja — tvoja duša. Ali sprejmeš ponudbo?«

»Sprejem jo! je dejal grof Filippo odločno. Da mi pero in črnilo, da podpišem tvoj pergament!«

Satan je skrbno pogledal podpis, in ko je videl, da je v redu, je zložil pergament, spravil ga ter izročil grofu Filippu zlat prstan.

»Čez devet let se spomni, in ne pozabi: danes, ali bolje rečeno, nocojšnjo noč, čez deset let! Drugače si vzamem dušo tvoje žene!«

»To rekši je peklensček presunljivo zarežgal ter se pogreznil v zemljo.«

Grof Filippo ni hotel izgubljati časa. Stopil je iz šotora ter velel trobiti na rog; nato je povedal svojim vojakom, da zdaj naskočijo Monteforte. Vsi so mislili, da je zblaznel. Toda grof se je obrnil proti skalam in iztegnil roko s satanskim prstanom. Tisti hip se je začelo strašno pokanje, kakor da je tresnilo pod nebom tisoč gromov hkratu.

Vojska, začudena in prestrašena obenem, je vide-la, kako se grmovje odpira, kako se koljejo skale, in kako se razgrinja lepa cesta tja pod zidove Montefortske. In zato pravijo tej cesti še dandanašnji Peklenska soteska. Tod je Cezar že enkrat poskušal naskok. In zdaj ho zopet moral tod skozi...«

»Da, tod,« je dejal Ragastens zamišljeno.

(Nadaljevanje sledi.)

10% obrestovanje

Vašega denarja za vsaki znesek od Din 1000 naprej. Pismene ponudbe na Poštni predal št. 4, Maribor. 1221

Pozor!

Samo Din 10.— liter pristnega »Ljutomerčana« dobi se samo čez ulico v »Kinu Union«, Cafova ulica 7. 1125

Bučno olje

najboljše kakovosti, priporoča tovarna bučnega olja J. Hochmüller, Maribor, Taborška ulica. 1279

Res pristno in dobro vino,

lastni pridelek dobite pri Vezjaku v Splavarski ul. 6. Staro liter Din 12.— novo Din 14.—. 1285

Lokal in stanovanje

na prometnem kraju v Mariboru oddam takoj v najem. Naslov v upravi »Večernika«. 1293

Pozor gospodinje!

Vsled popolne razprodaje vinske zaloge se dobi pristno ljutomersko staro vino liter po Din 10 samo čez ulico. Kino Union, Cafova ulica 7 na dvorišču. Večje množine dostavljam na dom. 1124

Najboljši trajni kodri

in najnovejšo postopanje pri barvanju las, s katerim je omogočeno tudi trajno kodranje, samo v salonu »Dobaj«, Gosposka ulica 38. 1205

Meblovano sobo

oddam solidnemu gospodu. Naslov v upravi lista. 1301

Gospoda sprejemem

kot sostanovalca. Židovska ul. 12-I. 1298

Oddam opremljeno sobo

s prostim vhodom in električno razsvetljavo. Koseskega ulica 29. 1292

Vino/oč

Anton Zorko, Laiteršperk odpri. 1289

Štedilnik

skoro nov, v obliki mize 70x75x52 cm se proda. Aleksandrova cesta št. 16, v trgovini. 1291

Trgovino z blagom

na Glavnem trgu prodam. Godina, Tatnenbachova ulica 19. 1266

Halo!

Kam v nedeljo 4. maja?

Vsi na Pesnico kjer se vrši v gostilni »LIKAVEC«

majniška veselica

Dobra jedila. Izvrstna vina od Din 12.— naprej. Vstopnina prosta. Začetek ob 15. uri. Iz Maribora vlak 13.50. 1299

Otvoritveni

sezonski

KONCERT

OB VSAKEM VREMENU

Park kavarna Maribor.

Prvovrstni kvartet s spremljanjem harfe, pod vodstvom kapelnika gospoda VESELY. Igra od 16. do 21. ure. 1274

Dr. Kern

Prva pomoč

Donesrečenim živalim

knjiga polna ilustracij. Važna

za kmetovalce in živinorejce.

Cena Din 34.— s poštnino Din 36.—.

Naroča se v

knjigarni Tiskovne zadruge, Maribor

Aleksandrova cesta 13